

Misschien lost het eiland op een dag wel op

Het eiland Rottumeroog is het enige stukje Nederlandse kust dat niet meer tegen de zee verdedigd wordt. Langzaam wandelt het naar het oosten. Boswachter Corté heeft er geen moeite mee: „Je kunt er toch niks aan veranderen.“

Door onze redacteur
HANS STEKETEE

Er is geen wind. Geen golven. Geen horizon ook. Maar waar het grijs van de zee het grijs van de lucht wordt, ligt opeens toch het eiland. Een veeg in de nevel. Het schip dat ons van de Eemshaven in Groningen naar Rottumeroog brengt, mindert vaart, laat zich drijven. Een hijskraantje tilt de rubberboot van het achterdek in het grijze water. „Ik zie het al“, zegt boswachter Bert Corté als we nog een paar honderd meter uit de kust zijn. „Weinig afslag“. Dan stapt hij over de rand van de rubberboot de Noordzee in en waadt in zijn oranje overlevingspak het strand op, de besneeuwde duintjes in. Rottumeroog bestaat nog.

Drie maanden lang is er, afgezien van een paar vogeltellers, niemand geweest op het kleinste en meest oostelijke van de Nederlandse Waddeneilanden. Nu komt Corté de eerste inspectie van het jaar doen. Kijken of er gevaarlijk spul is aangespoeld. Of er schade is aan de containerwoning, de schuur of de uitkijktoren. En opnemen hoeveel zand de stormen van het eiland hebben afgeknabbeld.

Aan vaten gif op het strand of een beschadigd zonnepaneel is iets te doen. Maar duizenden kubieke meters zand terugleggen die aan deze kant jaarlijks verdwijnen gaat niet zomaar. Belangrijker nog, dat is ook niet de bedoeling. Want dit is het enige stukje Nederland dat niet meer tegen de zee wordt verdedigd.

Overal in Nederland is de grens tussen water en land minder scherp aan het worden. Waterbouwers denken niet langer alleen in ijzer en beton. Gezwollen rivieren mogen uitvloeien over nieuwe uiterwaarden en zelfs boerenakkers. 'Gecontroleerd laten overstromen' is de nieuwe, tegen-intuïtieve filosofie in het land waar 60 procent van het bruto nationaal product beneden de zeespiegel wordt geproduceerd, schreef *The New York Times* deze maand nog bewonderend. In Friesland en Zeeland wordt ontpolderd. Maar wat we 'teruggeven aan de natuur', is wat we kunnen

missen. Als de natuur meer eist, is er altijd een stevige dijk die zegt: tot hier en niet verder.

Zo'n buffer is er niet meer in Rottumeroog. De elementen mogen ermee doen wat ze willen. Het landschap mag zichzelf boetsen. Zo ziet Nederland eruit zonder menselijke tussenkomst. Het is de laatste wildernis. Of de nieuwste.

Rottumeroog lijkt de winter tot nu toe goed te hebben doorstaan. De paar stormen van dit seizoen kwamen uit het zuidwesten, en dan ligt het relatief beschut. De scherpe randen die de duinen aan de Noordzeekant vertonen, zijn bij eerder natuurgeweld ontstaan. Langs de vloedlijn liggen alleen stukken visnet, lege jerrycans, flessen, spuitbussen – wat je op elk strand vindt, kortom.

De accu van de trekker, waarmee vrijwilligers die rommel over een paar weken gaan verzamelen, is wel bevoren. Maar dat gebeurt elk jaar. Bert Corté start het aggregaat, dat in de schuur staat. In de spartaanse vogelwachterswoning komen de verwarming en de ijskast tot leven.

Rond Rottumeroog hangt ook een mist van geheimzinnigheid. Het is onbewoond en onbereikbaar. De laatste vaste bewoner vertrok in 1965. Het valt onder de strengste Nederlandse en Europese natuurwetten en is streng verboden toegang. Vaak wordt het verward met Rottumerplaat, één eiland westelijker, eveneens onbewoond, waar de schrijvers Godfried Bomans en Jan Wolkers in 1971 elk een week doorbrachten met alleen meeuwen en zehonden als gezelschap.

'Oog' en 'Plaat' hebben ook fysiek geen vaste contouren, ze zijn vloeibaar. De zee haalt aan de ene kant van het eiland zand weg en legt het aan de andere kant neer. Zo wandelen ze naar het oosten en zuiden. In 1600 lag 'Oog' nog op de plek waar sindsdien 'Plaat' is ontstaan. Misschien wandelt 'Oog' op een dag weg en lost op.

Is het door die geheimzinnigheid dat Rottumeroog vaker het nieuws lijkt te halen dan andere Waddeneilanden? Vorig voorjaar met het voorbarige bericht dat de zee het eiland nagenoeg had verzwolgen. En daar-

na met een vacature voor twee vogelwachters, die dit jaar van april tot augustus – globaal het broedseizoen – toezicht op het eiland moeten houden.

Vereist voor die baan: een grote kennis van vogels, planten en vlinders. Doortastendheid bij het wegsturen van wadlopers en pleziervaarders. En bovenal moet je er tegen kunnen dat je weken lang geen ander mens tegenkomt dan je collega-vogelwachter. De voorkeur, aldus de advertentie, ging daarom uit naar „een duo (personen die elkaar geruime tijd kennen)“.

Zo werft Staatsbosbeheer al jaren toezichthouders voor het eiland. Met één verschil: voorlichters én boswachters zijn sinds een jaar hyperactief op sociale media. 'Durf jij het aan?' Vogelwachter op #Rottumeroog! twittert zich rond. Het levert tot in het buitenland media-aandacht op. Plus meer dan honderd sollicitaties. Merendeels van romantici zonder veldkennis, voor wie 'vier maanden op een onbewoond eiland altijd al een droom is geweest', en van een enkele dwaalgast die een brief stuurt met alleen het woord 'tjilp'. Uit de paar kandidaten die overblijven kiest Staatsbosbeheer ten slotte een beproefd koppel, dat al eens een seizoen op 'Oog' werkte.

Op de Wikipedia-pagina van Rottumeroog staan drie, vrij onthutsende panoramafoto's onder elkaar. Ze zijn uit 1970, 1985 en 1998, en genomen vanaf hetzelfde punt op het eiland, met centraal op elke foto het gietijzeren staketsel van de 'zee-

De elementen mogen hier doen wat ze willen. Het landschap mag zichzelf boetsen

Grootste deel van het jaar verboden toegang

De jongste bezuinigingen en reorganisaties hebben het beheer van Rottumeroog en Rottumerplaat hard getroffen. Het budget voor de eilanden en het 'natte wad' eromheen (170.000 euro) werd bijna drie keer zo klein, nadat het ministerie van Economische Zaken een jaarlijkse bijdrage van 108.500 euro staakte. Landelijke fondsen voor natuurbeheer zijn overgeheveld naar het provinciale Stelsel Natuur- en Landschapsbeheer (SNL). Hieruit wordt alleen het beheer gesubsidieerd

van gebieden die vallen onder de zogeheten Ecologische Hoofdstructuur (EHS), een nationaal netwerk van cruciale natuurgebieden. De eilanden maken echter geen deel uit van de EHS, hoewel ze wel onder de strengste Europese en nationale wetgeving vallen, respectievelijk de habitat- en vogelrichtlijn van Natura-2000 en de Natuurbeschermingswet. De eilanden zijn eigendom van de Staat. Als zogeheten artikel 20-gebieden (volgens de Natuurbeschermingswet) zijn ze

het hele jaar voor publiek gesloten. Rijkswaterstaat heeft de kustverdediging rond 1995 gestaakt, maar blijft via luchtkartering en hydrografisch onderzoek bijhouden hoe de eilanden en de zeebodem veranderen. Staatsbosbeheer is verantwoordelijk voor het natuurbeheer. Dat omvat het toezicht op het toegangsverbod en het inventariseren van flora en fauna, waaronder vogeltellingen. Buiten het broedseizoen (van april tot 1 augustus) zijn er 25 excursies.

wash-overs zijn van alle tijden. Een duin is een bult zand. Dat zand is niet opeens weg, maar verspreidt zich. Het hoogt de rest van het eiland op en laat het aan de andere kant aangroeien. Het geeft even een desolaat beeld. Maar daarna gaat het stuiven en dan krijg je natuurlijke duinen. En ook de planten komen terug."

In de achttiende eeuw had de Ierse graaf Donough MacCarthy hier een huis – al lag 'hier' toen nog een paar kilometer westelijker. De excentricke balling gaf er grote feesten, tot de Kerstvloed van 1717 het eiland overstroomde en hem naar de Groningse kust joeg. De laatste permanente bewoner, Jan Toxopeus en zijn gezin, verlieten het eiland in 1965. De vuurtorenwachter/boer woonde op 'Oog' in vier verschillende huizen, waarvan er drie in zee verdwenen. Maar door het slim plaatsnemen van stuifschermen en het planten van helmgras, bleef het eiland al die jaren netoosters even groot.

Dat die idyllischer versie van het eiland, met zijn vallei en de boompjes, nog terugkomt, is een illusie. „Als de volgende noordwester binnenrolt, ligt Rottumeroog in de weg. Dan verdwijnt die hoge duinkop ook“, zegt Corté. „Ik heb er geen moeite mee. En bovendien: je kunt er toch niets aan veranderen.“

De Vrienden van Rottumeroog en Toxopeus' kinderen denken van wel. Ze blijven Rijkswaterstaat verwijten dat er van alles mogelijk was geweest tussen het eiland opgeven en het verpakken in asfalt en beton. Maar het eiland is niet langer een compromis. Over het water komt een voorwereldlijk loeien. Een misthoorn op de rede van Borkum, het Duitse buureiland, met zijn boulevard en zijn midgetgolfbanen. Hier trekt de lucht open. Vogels vliegen op. *Tju, tju, tju*. „Groenpootruiters“, zegt Bert Corté. „Het klinkt als een tureluur maar veel korter.“ Hij houdt zijn hoofd een beetje schuin. „O, er zit wel een tureluur tussen.“

Nergens in Nederland is vermoedelijk meer ruimte dan hier, met al dat licht, de luchtspiegelingen en een horizon van 360 graden. Dat is een belevens. Maar 'Oog' kan bijna zonder mensen.

Rottumeroog na de storm van maart 2012, gezien vanuit het westen. Op de plek van de witte inhammen aan de linkerkant ging de Noordzee over de duinen. Het kleine eilandje rechts heet Zuiderduintjes. Luchtfoto Rijkswaterstaat Noord-Nederland

Restanten van voormalige betonnen kustverdediging aan de noordwestpunt van Rottumeroog. Foto Hans Steketee

Eiland Rottumeroog wandelt naar het oosten

